

קבצי הערות התמימים ואנ"ש בלקו"ש חלק י"ט שיחה ב' לפרשת ראה

קובץ הערות התמימים ואנ"ש לוד גליון כ (תשמ"א)

ט. בלקו"ש פ' ראה תש"מ מביא מהאחרונים מחלוקת בין הרמב"ם והחינוך דלהחנינוך מקום המקדש הוא "נבחר" ואלו להרמב"ם הוא קדוש מקדמת דנא (הוא המקום וכו').

ולאח"ז מביא מהצ"צ פלוגתא אחרת בין הרמב"ן והרמב"ם דלהרמב"ם במקום המקדש אין קדושה מצ"ע (כ"א בדרך מעביר), ולהרמב"ם יש בו קדושה מצ"ע (בדרך החלבשות).

וממשיך דלכאורה ב' הפלוגתות תלויים זב"ז, דלהדיעה בפלוגתא א' דמקום המקדש נבחר - א"כ אין בו קדושה מצ"ע, ולהשיטה דמקום המקדש קדוש מקדמת דנא - יש בו קדושה מצ"ע.

ומקשה, דא"כ יקשו דברי הרמב"ם אהדדי, דבענין הא' בהל' בית הבחירה ס"ל דמקום המקדש קדוש מקדמת דנא (לפני הבחירה), ובענין הב' ס"ל (במורה נבוכים) דאין בו קדושה מצ"ע.

ומתרץ (בסעיף ג') דלא כדעת האחרונים דלעיל, אלא דגם הרמב"ם בהל' ביהב"ח ס"ל כהחנינוך דמקום המקדש הוא "נבחר", ומביא ע"ז כמה הוכחות (ומה שיקשה מלשון הרמב"ם "הוא המקום וכו'" מבאר להלן בסעיף ו').

ע"כ בקיצור מתוכן השיחה.

והנה לכאורה בהשקפה ראשונה נראה דהחידוש בהשיחה הוא רק מה שדוחה את דעת האחרונים דלעיל שסוברים שיש מחלוקת בין הרמב"ם והחנינוך, (אלא דגם הרמב"ם ס"ל כהחנינוך), אבל במה שכתב, מסברא, דב' הפלוגתות תלויים זב"ז, הנה מזה אינו חוזר, וא"כ לדעת הרמב"ן (המובא בהצ"צ, דלעיל) דס"ל דמקום המקדש יש בו קדושה מצ"ע ס"ל גם דמקום המקדש אינו נבחר כ"א הוא קדוש מצ"ע (מקדמת דנא).

אמנם כד דייקת שפיר, נראה דאינו כן, כ"א דנקודת השיחה היא דאין כלל דיעה דס"ל דמקום המקדש אינו נבחר, וא"כ גם הרמב"ן ס"ל הכי, דאין כלל דיעה דס"ל דמקום המקדש אינו נבחר, וא"כ גם הרמב"ן ס"ל הכי, (אלא דאעפ"כ ס"ל דמקום המקדש, לאחר הבחירה, קדוש מצ"ע - בדרך התלבשות).

וההוכחות לכך:

א. מסיום השיחה, בסוף סעיף ז' (בהביאור עפ"י פנימיות העניינים) מבואר מפורש דגם הרמב"ן ס"ל דהוי מקום נבחר.

ב. (ועיקר) אח"ל דזהו רק בהביאור עפ"י פנימיות העניינים, (דבין כך מוכרח לומר, לכאורה, דאינו מתאים בכל הפרטים להמבואר בתחילת השיחה עפ"י פשטות העניינים, ועצ"ע בזה), אבל בהביאור בפשטות אי"ז כן, כ"א דהרמב"ן ס"ל דלא הוי ענין ד"נבחר", א"כ יוקשה ביותר מה הן ב' הראיות הראשונות, העיקריות, שמבואר בהשיחה בס"ג להוכיח דהרמב"ם ס"ל דהוי נבחר, (שהן: א' מהפסוק "אשר יבחר", וב' ממחז"ל "כל א"י כשרה למזבחות כו'"), והרי גם הרמב"ן למד פסוק זה ומחז"ל זה, ולפי הנ"ל הרי מוכרח הרמב"ן למצוא איזה תירוץ לפסוק ומחז"ל זה, וא"כ כפי שהרמב"ן יתרוץ - כך יתרוץ זאת גם הרמב"ם, ומאין ההכרח דהרמב"ם ס"ל דהוי נבחר, (ופשוט שאא"ל שמסתמך על הראי' הג' "ועפ"י"ז יומתק..."), דהרי מכיון שאי"ז ראי' גמורה, ורק מה שיומתק ומאחר שלאידך גיסא הלשון בהרמב"ם בהל' ביהב"ח "הוא המקום" הנה גם לאחר הביאור שבהשיחה בס"ו - אינו כ"כ גלאט, וא"כ מאי אולמיה דהאי מהאי, ומוכרח לומר, וכך נראה בפשטות, דעיקר הראיות הן הראיות א' וב'.

ולכן נראה לומר (אעפ"י דהלשון בהשיחה אינו מבורר כ"כ בזה), דבס"ג בהשיחה דוחה בכלל שיהיה ס"ד כזה דמקום המקדש אינו נבחר, ולכן מביא ע"ז ראי' מהפסוק וממחז"ל, וא"כ גם הרמב"ן לא ס"ל הכי, כ"א ס"ל דמקום המקדש הוי נבחר, ואעפ"כ ס"ל דאחר הבחירה הוי המקום קדוש מצ"ע.

ובזה יומתק גם מה שבהשיחה בס"ב הלשון הוא: "לכאורה זיינען די צוויי פלוגתות הנ"ל תלוי זב"ז", דההוספה "לכאורה", מכוון לכך דאי"ז לפי המסקנא, כי עפ"י המסקנא אי"ז תלוי כלל זב"ז, דאף דבהענין הא' לדעת הכל המקום נבחר אעפ"כ בהענין הב' יש פלוגתא בין הרמב"ם והרמב"ן.

ז. בשיחת ש"פ מטו"מ מבה"ח מני"א ש.ז. ביאר הטעם שכתב הרמב"ם (רפ"ה דהל' ביהב"ח) "הר הבית והוא הר המורלי", דכוונתו לתרץ הקושיא דכיון דאוה"ע עברו ע"ז על ההרים וכו', איך יכלו לבנות את ביהמ"ק על ההר, הרי המקום נאסר ע"ז שעבדו שם עבוד"ז? וז"ל הנחה בלה"ק סו"ס ל"ב: וז"ל שקושיא זו מתרץ הרמב"ם במ"ש "הר הבית והוא הר המורלי": "הר המורלי" הוא המקום שבו בנה אברהם אבינו מזבח ועקד את יצחק כו' וכתוצאה מזה: "ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה", ובפירש"י שם: "ה' יבחר ויראה לו את המקום הזה להשרות בו שכינתו ולהקריב כאן קרבנות", כלומר שכבר בזמנו של אברהם אבינו נתקדש "הר המורלי" כדי שיבנה בו ביהמ"ק לרבים, ומכיון שכן - פשיטא ששוב אי אפשר לאסור מקום זה ע"י ענין של ע"ז, מכיון שמקודם לכן כבר נתקדש מקום זה לרבים, עכ"ל.

ויש להעיר משיחת ש"פ דברים תש"יט (הנחת התי סע"ו מיג ואילך) ששם הובא ג"כ שאלה הנ"ל, דהרי עבדו ע"ז על ההרים וא"כ איך בנו שם מזבח? ומתרץ וז"ל: והביאור בזה: דער רמב"ם זאגט "מסורת כפי הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק, והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה, והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל, ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא". וואס וויבאלד אז דער ענין הנ"ל איז א "מסורת ביד הכל" וזי געזאגט פריער איז דאס כולל אויך אנה"ע - איז פארשטאנדיק, אז זיי האבן געהאלטען דעם ארט פאר א

מקום קדוש, און עפ"ז איז פארשטאנדיק פארוואס ברענגט ניט דער רמב"ם אז אין דעם ארט האט אויך יעקב אבינו געבויט דעם מזבח - ווארום דא רעדט זיך וועגן דעם מסורת בפי הכל אויך ביי אוה"ע, און זיי האבן ניט קיין שייכות צו יעקב אבינו כו' עכ"ל.

הנה שם הביאור דהי' זה אצל אוה"ע מקום קדוש ובמילא לא עבדו שם כלל, וזהו כוונת הרמב"ם מ"ש ומסורת בפי הכל וכאן הביאור דמה שעבדו שם אינו נאסר כי כבר נתקדש ע"י אברהם אבינו, ואולי יש חילוק דלא עבדו רק במקום המזבח גופא, משאיכ בכללות הר המורי' באמת עבדו אלא שלא נאסר, ועפ"ז מתורץ ג"כ דלכאורה כיון שכבר תירץ הרמב"ם קושיא זו לגבי מזבח במה שכתב ומסורת בפי הכל, איכ למה צריך להכפיל כאן לגבי הר המורי', אבל אי נימא דהם ב' אופנים שונים כנ"ל, דבמקום המזבח גופא לא עבדו כלל, משאיכ בהר המורי' אף שעבדו לא נאסר, איש למה הוצרך לכופלו כיון דהם ב' דברים, אבל אינו ברור לי אם אפשר לומר כן, כי מאחר דהאוה"ע ידעו שעל הר זה נעקד יצחק אבינו, איכ שוב אפ"ל דכל ההר נתקדש אצלם ולא עבדו ע"ז על כל ההר, ומנלן לחלק בזה? ולאידך גיסא אי נימא שהו"ע אחד למה הוצרך הרמב"ם לתרץ זה ב"פ, הן בנוגע להמזבח והן בנוגע לכל ההר? ויל"ע.

(ב) לכאורה יל"ע מהו"ע קדושה זו שנתקדש ע"י אברהם, דלכאורה הרי איתא במכילתא בתחילתה "עד שלא נבחרה ירושלים היתה כל איי כשרה למזבחות, עד שלא נבחר בית עולמים היתה ירושלים ראוי' לשכינה כו"ל" משמע דלפני הבחירה לא הי' שום מעלה במקום זה לגבי שאר איי, ומשמע שלא הי' כאן קדושה?

ואפ"ל כמ"ש בלקו"ש ח"ט פ' ראה (ב) שמבאר דכיון שהם היו נביאים וידעו שבעתיד יהי' שם מקום המקדש וכו' לכן הקריבו שם אבל לא להיפך, ובסעי' ז' מבאר דהבחירה הי' אח"כ, אבל קדושה מוגבלת הי' גם מקודם ע"י אברהם וכו', עי"ש בארוכה. ואיכ אפ"ל דקדושה זו המוגבלת פעל שלא יאסר אח"כ, ויל"ע בזה עוד.

ועי' בקרית ספר הל' בית הבחירה פ"ה שכתב וז"ל: ונראה דקדושת הר הביח שוי לה אברהם אבינו שקראה הר, וקדושת העזרה יצחק אבינו שקראה שדה כו' עכ"ל, ועי' ג"כ בשו"ת חת"ס יו"ד סי' רל"ה וז"ל: מ"ש הדרי"ג שכבר נתקדש המקום ע"י אדה"ר ונח לא נמצא כן אלא שבנו מזבח והקריבו שם אבל שקדשו המקום לא שמענו, רק באע"ה שאמר אשר יאמר לדורות הבאים בהר ה' יראה וקרא המקום יראה ופשוט, עכ"ל. ועי' ג"כ בפנים יפות פ' ויצא דמחמת זה יש דין דמורא המקדש כו', וכ"ז מתאים למה שנתבאר בהשיחה דאברהם פעל

קדושה בגוף המקום, ומחמת זה לא נאסר אח"כ.

הרב שניאור זלמן מארגאלין

- ברוקלין נ.י. -